Poštnina plačana v gotovini

Sped. in abb. post. II. gruppo

UREDNIŠTVO IN UPRAVA: Videm, Via G. Mazzini št. 10/I. Tel. 33-46 — Poštni predal (Casella postale) Videm 186. — Poštni čekovni račun (Conto corr. post.): Videm, št. 24/7418.

MATAJUR

GLASILO BENEŠKIH SLOVENCEV

NAROČNINA: Za Italijo: polletna 300 lir — letna 500 lir — Za inozemstvo: polletna 600 lir — letna 1000 lir — Oglasi po dogovoru. Posamezna številka 25 lir

Leto VI. — Štev. 9 (110) UDINE, 1. - 15. MAJA 1955 Izhaja vsakih 15 dni

V povojnih krčih

Fašistična doba pomeni za Italijo velik upadek moči in ugleda v svetu. Nasilje se je polastilo vlade in se zvezalo z nacističnim nasiljem, da bi na znotraj dušilo svobodo svojega naroda, na zunaj pa ogrožalo druge narode in jih zasužnjevalo ob osi Rim-Berlin-Tokio. Najboljši sinovi italijanskega naroda niso bili fašisti. Ljudske množice so s strahom gledale v prihodnost, ki naj bi slonela na ropanju in izkoriščanju. V drugi svetovni vojni je tudi v Italiji pognalo odporniško gibanje, ki se je pridružilo zaveznikom v boju za demokracijo.

Še težja usoda kakor Italijo je zadela Jugoslavijo. Največja nasilnika stoletja, Hitler in Mussolini, sta jo razkosala in si razdelila plen. Slovenijo sta celo izbrisala z evropskega zemljevida in zapisala Slovence narodni smrti. Jugoslovanski narodi pa so se dvignili v borbo zoper nasilje in dosegli v trdih bojih ob strani zaveznikov narodno svobodo.

Letos praznuje svet desetletnico osvoboditve od fašističnega in nacističnega nasilja. Spominske svečanosti se vršijo tudi v Italiji in Jugoslaviji. V naših predelih, koder se dotikajo tri največja evropska plemena, slovansko, romansko in germansko, ob Jadranu, Soči, Nadiži, Beli, Savi in Dravi, je imelo odporniško in osvobodilno gibanje še posebno važnost. Šlo je za to, da se ovržejo nasilni raznarodovalni sistemi in se zagotovi vsem trem plemenom, kjer se dotikajo, konec zatiranja in uživanje človeških pravic.

To se je v veliki meri posrečilo. Mirovna pogodba med Italijo in Jugoslavijo je rešila nekaj najbolj perečih vprašanj in dosegla, da ni prišlo več do krvavega obračunavanja, čeprav se v podrobnostih ni dalo vse zadovoljivo rešiti.

Beneška Slovenija je silno trpela zaradi fašizma in nacizma. A tudi do nje so prišle osvobodilne čete od vzhoda in od zahoda. Zadihala je svobodneje. Ponekod so se ji vsaj začasno odprle šole v domačem narodnem jeziku. Po mirovni pogodbi je ostala v mejah nove Italije, kakršna je izšla iz odporniškega gibanja.

Če bi bila načela Organizacije združenih narodov o uživanju človeških pravic popolnoma zmagala tudi v Beneški Sloveniji, bi danes ne bilo treba več zmeraj znova pretresati mučnih beneško-slovenskih vprašanj, ki se tičejo enakopravnosti slovenskega prebivalstva z italijanskim, slovenskega šolstva, primernega kulturnega in gospodarskega razvoja itd. Če bi se upoštevale in izvajale človeške pravice za vse državljane enako, kakor zahteva ustava, bi ne bilo več v Italiji slovenskih otroških vrtcev, brez slovenskih osnovnih in tu ali tam kakšne srednje šole. Ne bilo bi nobenega razlikovanja v priznavanju enakih človeških in narodnih pravic vsem Slovencem v današnjih italijanskih mejah, naj živijo ob Nadiži, Reziji, Beli, Soči in spodnji Vipavi ali na Krasu in ob Jadranu. Saj so vsi ljudje in vsi pripadniki istega slovenskega naroda.

Tako pa se dogaja, da uživajo Italijani povsod vse človeške in jezikovne pravice, medtem ko so Slovenci zelo prikrajšani in je med njimi več stopenj takih pravic: beneški Slovenci nimajo, razen enega časopisa in kakšne pridige ali nekaj molitev po nekaterih cerkvah, nobenih jezikovnih pravic, kanalski Slovenci niso prav nič na boljšem, goriški Slovenci imajo nekaj slovenskega šolstva, nekaj več tiska in prosvetnih društev, a se tudi borijo z velikimi težavami, ker se jim odreka marsikaj tega, kar imajo Italijani; tržaški Slovenci imajo poseben statut — do zdaj žal le bolj na papirju, težave pa so podobne goriškim.

Teh deset [illegible] svetovni vojni je bilo za [illegible] Slovenijo deset hudih, težkih, trdih, suhih let. Glede te dežele se še zmeraj vse preveč uveljavlja nekdanja, Slovencem nenaklonjena miselnost prejšnjih vladavin.

Preveč je starih, nerešenih nadlog, ki se od leta 1866 do danes zmeraj znova spuščajo na beneško-slovensko ljudstvo. Tem huje občutijo to beneški Slovenci letos, ob desetletnici zatona fašizma in njegovih teorij o nasilju. Prav ob desetletnici si tem živeje želijo, da bi bili tudi sami deležni sadov zmage nad nasiljem in bi se končno opustile nedemokratične raznarodovalne težnje, ki so v tako kričečem nasprotju z gibanjem odpora in z nazori velikih italijanskih duhov.

Zdaj, ko se boljšajo odnosi med Italijo in Jugoslavijo in se med obema državama sklepajo gospodarski, trgovinski in kulturni dogovori, je skrajni čas in najlepša prilika, da se to, kar je ostalo pred desetimi leti nepopolno in nedovršeno, izboljša in dopolni v skladu z italijansko ustavo tudi na beneško-slovenskem ozemlju. Le tako bodo spominske svečanosti ob desetletnici v skladu z žrtvami, ki jih je osvobodilno gibanje zahtevalo, in s tem, kar Italija in Jugoslavija dolgujeta borcem, ki so dali svoja življenja za boljše usode obeh držav in za trajno mirno sožitje med njima.

Italija ne bi smela ostajati pod vplivom tokov, ki so jo v drugi svetovni vojni spravili na rob propada. Krivično ravnanje s Slovenci na njenih severovzhodnih mejah ne bi smelo zastrupljati ozračja med obema jadranskima državama. Beneški Slovenci upajo, da si bodo zdravi nazori odporniškega gibanja utrli pot tudi v njihovi deželi. -ud-

To, kar velja za Italijane v Švici mora veljati za Slovence v Italiji

Pred kratkim smo v našem tisku poročali o tem, kako se na Koroškem znova pojavljajo poskusi diskriminacije na račun tamkajšnjega slovenskega življa. Gre za okrepljeno akcijo že znanih najbolj reakcionarnih avstrijskih elementov, s katero se hoče slovenskim staršem kratiti pravica, da šolajo svoje otroke v njihovem materinem jeziku. Hkrati pa, ko se z vso besnostjo zaganjajo proti najosnovnejšim pravicam koroške slovenske manjšine, in to s sredstvi najbolj umazanega nasilja, se po drugi strani na ves glas zgražajo nad italijansko vlado, češ kako ta ravna s pripadniki nemške manjšine na Južnem Tirolskem, kjer jim krati vse pravice in zavira njihov naravni razvoj. Poslanec ljudske stranke v dunajskem parlamentu dr. Gschnitzer je med drugim obtožil Italijo, da ne izpolnjuje določil pariške pogodbe, da vrši asimilacijo nemškega prebivalstva in ga, z eno besedo, povsod izpodriva. Dalje, da izgublja zaradi ukrepov italijanske vlade južnotirolska pokrajina čedalje bolj svoj prvotni značaj in da te težnje italijanske vlade niso nič manj nevarne, če se ne izvajajo več na osnovi fašističnih, marveč »demokratičnih« metod itd. Mi se s temi izvajanji avstrijskega poslanca povsem strinjamo, vendar postavljamo hkrati tole vprašanje: Ali ne velja morda vse to prav tako tudi za avstrijske oblasti in politične organizacije v odnosu do koroških Slovencev? Saj vendar ni moč imeti v nekem načelnem vprašanju za vsak primer posebno in docela nasprotno stališče! To je nemoralno in nikamor ne privede, se pravi, privede lahko samo v slepo ulico, tako glede vprašanja samega, kot glede ureditve odnosov med posameznimi državami, privede v skrajnih posledicah do zaostritve vse mednarodne situacije. Treba zatorej predvsem pomesti pred lastnim pragom in šele zatem storiti to tudi drugje..

Še en primer takšnega nekritičnega stališča. Italijanski publicist Curzio Malaparte je pred nedavnim, kot razvidno iz njegove stalne rubrike »Battibecco« v reviji »Tempo«, obiskal švicarsko zvezno republiko. Splošno znano je, da sodi ta dežela med tiste, kjer je nacionalni šovinizem neznan in so narodnostnim skupinam zagotovljene vse njihove pravice. Vse to je izpeljano celo do takšne stopnje, da je moral Curzio Malaparte priznati, da se je proces italijanske kulturne evolucije v Ticinu uspel obvarovati pred vsemi tistimi napakami in reakcionarnimi odkloni, ki so danes značilnost italijanske kulture. Dalje pravi, da je kultura Italijanov v kantonu Ticino takšna, kakršna bi danes mogla biti tudi v Italiji, če bi ne zapadla v stanje, pri katerem se je iz kulture preporoda, polnega življenjskih klic in svobodoljubnega duha, spremenila v reven instrument reakcije, laži in hinavščine.

Zares sijajno spričevalo za Švico, ki ji ga je dal Curzio Malaparte, sicer dobro znan tudi po svoji šovinistični nestrpnosti, posebno kadar steče pogovor o Jugoslaviji. Toda ne mislimo o tem govoriti. Omeniti smo hoteli samo kako lepo in iskreno se zna Malaparte navduševati nad naprednim stanjem v Švici, še posebno kar zadeva svobodni in neovirani razvoj italijanske narodnosti, ki je na kulturnem področju, po njegovih lastnih besedah, dosegla celo več kot pa je bilo v tem pogledu doseženo v Italiji. In kako srečen je, da more to ugotoviti! Ko v nadaljevanju svojega članka omenja hkrati tudi izvolitev ticinskega Italijana Giuseppa Leporija za švicarskega zveznega ministra, obsojajoč obenem nekatere politične poteze njegovih nasprotnikov iz vrst nemških ter francoskih radikalnih liberalcev, pravi Curzio Malaparte, da se tega uspeha ne veseli, ker bi predstavljal italijansko zmago, ampak zaradi tega, ker predstavlja zmago določene manjšine v nedrih velike švicarske družine, pri čemer, po njegovih besedah, ne gre za nacionalizem, ampak za zmago pravice.

Lepo misli in piše Malaparte in nihče ne more oporekati njegovemu navdušenju nad tem, kako danes žive in se razvijajo njegovi sonarodnjaki v Švici, državi, kjer so vsi državljani brez razlike narodnosti enakopravni pred zakonom tako glede pravic kot dolžnosti.

Nedvomno, da bi tudi mi tržaški Slovenci ne kazali manjšega navdušenja, če bi mogli pred samimi seboj in pred vsem svetom to isto ugotoviti ter izjaviti, kadar bi nanesel pogovor na naš po-

(Nadaljevanje na 2. strani)

Giovanni Gronchi novi predsednik republike

Gronchi je bil izvoljen z glasovi demokristjanov, socialistov in komunistov proti volji demokristjanskega vodstva, ki je podpiralo Merzagoro - Prisegel bo 11 maja na skupni slovesni seji obeh domov parlamenta v Montecitoriu

Giovanni Gronchi, dosedanji predsednik poslanske zbornice (Camera dei Deputati), je bil izvoljen za novega predsednika italijanske republike. Njegova izvolitev se je odločila na četrtem glasovanju s sledečim izidom:

Gronchi 658 glasov
Einaudi 70 glasov
Bele glasovnice 92
razpršeni glasovi 11
neveljavna glasova 2

Za Gronchija so glasovali poslanci KPI, PSI in večina demokristjanov. Za Einaudija so glasovali kakih 20 demokristjanov in poslanci manjših strank centra.

Do izvolitve za predsednika republike Giovannija Gronchija je prišlo po razburjenih posvetovanjih med demokristjani, ki so šele v zadnjem trenutku odločili, da bodo uradno podpirali Gronchija. Demokristjani so namreč v začetku podpirali Cesare Merzagora, nekdanjega generalnega direktorja tovarn Pirelli.

Novi predsednik republike bo prisegel 11. maja na skupni slovesni seji obeh domov parlamenta na Montecitoriu.

Izvolitev Giovannija Gronchija ni presenetljiva toliko zaradi osebnosti novega predsednika republike, znanega političnega delavca, še iz predfašističnih časov in dosedanjega sedemletnega predsednika poslanske zbornice, ki je zaradi svoje vestnosti in nepristranosti na tem položaju užival ugled pri vseh strankah, temveč zaradi načina, kako je do izvolitve prišlo.

Prva in osnovna ugotovitev je ta, da je bil Gronchi kot neuraden kandidat levice izvoljen mimo volje vodstva demokristjanske stranke. Drugič je zanimivo, da so o Gronchiju že nekaj tednov govorili kot o onem kandidatu, ki bi ga PSI najrajši podprli, tretjič pa, da je bil izvoljen z novo, povsem nevajeno večino združenih glasov KD, PSI in KPI, kar pomeni na eni strani močan, čeprav zaenkrat še slučajen in izsiljen korak v levo, obenem pa hun udarec po formuli

GIOVANNI GRONCHI

štiristranske sredinske vladne koalicije.

Dejstvo je nadalje, da bolj desnega resnega kandidata, kot je z demokristjani povezani Merzagora, sploh ni bilo mogoče postaviti, da je še ta doživel neuspeh in da je pri odločilnem glasovanju desnica oddala bele glasovnice. Pa četudi gre za Merzagorov neuspeh in nevajeno kombinacijo glasov, ki je Gronchiju prinesla izvolitev, v veliki meri pripisovati tudi političnemu diletantizmu, s katerim se je vodstvo demokracije kristijane lotilo tako kočljive zadeve in nujno doživelo poraz, je Gronchijeva izvolitev v danih okoliščinah vendarle dokaz, da danes v Italiji s parlamentarnimi sredstvi ne le ni mogoče iti na desno, temveč da postaja nevzdržna tudi že politika centra, če je le zadržanje KPI in predvsem PSI takšno, da ne sili ostalih v osnovi demokratičnih sil v skupno fronto z desnico ali z zagovorniki politične in socialne okamenelosti. Prav dogodki zadnjih dni še v mnogo močnejši luči kažejo, kolikšna je politična odgovornost KPI in PSI kot strank, ki združujeta velik del italijanskega delavskega razreda, v sedanjem položaju.

Od pravilnega razumevanja in izpolnjevanja te odgovornosti bo v veliki meri odvisen nadaljnji razvoj v Italiji, ne morda še v neposredni prihodnosti, vsekakor pa v perspektivi. Dogodki v zvezi z volitvami predsednika republike namreč tudi kažejo, kako malo odgovarja sedanji parlametarni in vladni položaj dejanskemu razmerju sil, hkrati pa utegnejo biti vzmet, ki lahko v določeni meri sproži nov razvoj, zlasti na področju sestavljanja vlade, njenega programa in njene politike.

—

Giovanni Gronchi se je rodil 10. septembra 1887 v Pontederi, v pokrajini Pisa (Toscana). Bil je sin skromne družine in kot študent se je moral vzdrževati z lastnim delom. Po končanih študijah je nastopil službo profesorja, istočasno pa je tudi že napravil svoj odločilni korak v politiko. Pridružil se je krščanskemu socialnemu gibanju, ki ga je ustanovil Romolo Murri. Še pred prvo svetovno vojno je Gronchi organiziral krščansko - socialne sindikate. V vojni je bil prostovoljec in si je prislužil srebrno in dve bronasti medalji.

Ko se je Gronchi leta 1919 vrnil domov, je sodeloval z Don Sturzom in je postal eden izmed ustanoviteljev »ljudske stranke« in bil v istem letu izvoljen za poslanca. Kmalu nato je postal sekretar »zveze krščanskih delavcev« in član odbora parlamentarne skupine »ljudske stranke«. Predstavljal je svojo stranko v prvi Mussolinijevi vladi kot podtajnik ministrstva za industrijo, odstopil pa je, ko je bil na kongresu stranke avgusta 1923 v Turinu sklenjen izstop iz vlade. Gronchi je bil med pobudniki »aventinskega razcepa«, kar mu je prineslo izključitev iz parlamenta. Umaknil se je v zasebno življenje in bil v Milanu dalj časa trgovski zastopnik, nato pa se je posvetil industrijski delavnosti.

Za časa fašizma je bil Gronchi odločen protifašist in v zadnjih letih vojne se je spet pojavil v političnem življenju kot eden izmed političnih in vojaških voditeljev odpora. Gronchi je deloval z podtalnimi odpornimi gibanji v Lombardiji, Piemontu in Liguriji skupno s Parrijem in Cadornom. Z De Gasperijem je zastopal svojo stranko v Narodnoosvobodilnem odboru. V Bonomijevi in Parrijevi vladi je bil minister za trgovino in industrijo. Junija 1946 je bil izvoljen za poslanca v ustavodajni skupščini ter za predsednika demokrščanske parlamentarne skupine. Leta 1948 je bil izvoljen za predsednika poslanske zbornice, kar je ostal do izvolitve za predsednika republike.

GIOVANNI GRONCHI V KROGU SVOJE DRUŽINE

NEME

PROMETNA NESREČA

Precej močno se je ponesrečila branjevka (fruttivendola) Scubla Maria iz Črneje, ko se je blizu Trčižma prevrnila iz svojega motornega voza (motocarro). Pri padcu se je močno udarila v glavo in po nogah. Ponesrečeno ženo so prepeljali v videmsko bolnico in se bo morala zdravit 25 dni (tri tedne).

TIPANA

NESREČA PRI DELU

Pretekli tedn se je močno udarila v koleno naša vaščanka Vignat Carolina in je morala v bolnico. Ženi je spodrsnilo kar je nesla iz njive težak koš na rami.

ČEDAD

ŠESTDESET MILIJONOV LIR ZA LJUDSKE HIŠE

Zvjedali smo, de je daržava nakazala našemu kamunu 60 milijonu lir za gradnjo novih ljudskih hiš. Naši ljudje so te novice veseli, ker bojo dižokupani ušafali djelo, nekatjeri bojo takuó srečni, de bojo ušafali ljepo stanovanje.

NOV VOZNI RED VIDEM-STARA GORA

Avtobus, ki vozi iz Vidma na Staro goro, vozi od prvega maja ob telih urah:

Ob djelaunikih: odhod iz Vidma ob 8.40; odhod iz Stare gore ob 16. ura.

Ob nedeljah in praznikih: odhod iz Vidma ob 6.05 in 8.05; odhod iz Stare gore ob 7.15 in 12.05 uri.

Ta vozni red velja do 31. oktobra.

SV. LENART

VAS JAGNJED ŠE NIMAR ČAKA

Cjesta, ki pelje iz Sv. Lenarta u Jagnjed, je u obupnem stanju. Že dve ljeti njé moči za voziti po njej. Pred dvema ljetoma je ministrstvo za javna dela odobrilo načrt an dodelilo tarkaj denarja, de bi lahko plačal 16.000 ur djela za popravljanje cjest u našim kamunu. Kadar so paršle oblasti na lice mjesta za si ogledat cjesto, so videle, de je zlo slaba an de se ne splača je popravit. Sklenil so, de bi se nardila nova cjesta, ki bi isto takuó pejala u Jagnjed iz Sv. Lenarta. Ljudje so bli zadovoljni tega predloga an u kratkem so jo začel tudi djelat. Kar so ponucali ves denar, ki je biu prvotno nakazan za urediteu cjestne mreže našega kamuna, so z djeli henjal. Nardil so kajšnih 400 metru nove cjeste, potlé pa je ostalo use do donás na martvi točki. U tjem času pa je stara cjesta postala takuó slaba, de nje moči več se je posluževati.

Prou bi bluó, de bi kamun prosu, če sam njema denarja, za držauno pomuoč an de bi se takuó dokončalo djelo, ki se je začelo.

SMRTNA KOSA

U zadnjem tjednu so kar dvakrat zvonili marliški zvonovi u naši fari. Umrú je Krizetič Perin, star 75 ljet iz Škrutovega an Bledič Viktorija, stara 68 ljet iz Kozice. Obema prizadetima družinama izrekamo naše sožalje.

SOVODNJE

Matajur bo povezan z dobro kolovozno cjesto

Troštamo se, de bo u kratkem času tudi vas Matajur, ki leži narbuj visoko u hribih, povezana z ostalim svetom z dobro kolovozno cjesto. Zvjedeli smo, de je država nakazala precej milijonou za tisto djelo. Djela so se že pričela. Par tjem djelu je ušafalo zaposliteu dosti naših dižokupanih mož, ki drugač bi bli parmuorani iti s trebuhom za kruhom po svjetu.

Povezava Matajurja z dolino bo velikega pomjena ne samo za domačine, katjerim ne bo več potrjebno nosit brjemen na hrbtu, ampak se bo takuó tudi razvil turizem. Kakor znano je Matajur ena narljeuših turističnih točk naše dažele, bodisi poljete ali pozimi. Semkaj parhajajo smučarji an izletniki iz Trsta, Gorice an Vidma. Nje dougo od tega, de je en domačin zgradiu tudi en ljep hotel u Matajurju, kar bo še buj parvabljalo ljudi. Sevjeda en hotel sam nje zadost, trjeba bi bluó zgraditi še kajšnega. Tudi vas Matajur bi muorla bit malo buojš urejena, ker kupi gnoja, ki stojijo pred nekatjerimi hišami, sevjeda njeso u okras vasi. Za oljepšat an zbuojšat hiše nje trjeba dosti skarbjet, ker za tajšne djela pomaga država s prispeuki do 70% cjelotnih stroškou. Zatuó ne bi smjelo bit nobednemu težkuó, potrjebna je samo imjet malo iniciative an dobre volje.

Za pomagat par tjem djelu se bi muoral interesirat tudi kamun, ker ljudje sami njemajo esperjence an tudi ne poznajo useh zakonou za ušafat od države to ali drugo pomuoč. Dobro bi bluó, de bi kamun o tjem na široko povjedu ljudem an če potrjebno, organiziral kajšne konference, kjer bi se razpravljalo o tjem uprašanju.

ZA VODOVOD U PODARJU

Zvjedeli smo, de je governo dodeliu našemu kamunu 1,400.000 lir za gradnjo novega vodovoda u Podarju.

SREDNJE

CJESTA RAVNE - OBLICA

Čez 14 dni se bojo uresničile želje kmetou iz Oblice. Zgrajena bo cjesta, ki bo pejala iz Ravnega u to vas. Sadá bo Oblica povezana z dobro cjesto z dolino. Zgraditeu te cjeste je za to vas življenjskega pomjena, ker do sadá smo imjel samo kozje poti an use kar se je pardjelalo an kar smo imjel za prodat. smo muorli nosit na hrbtu ku mule. Stroški za zgraditeu te nove cjeste je krila država. Na inauguracion cjeste pravijo, de bojo paršli u Oblico videmski prefekt an zastopniki furlanskih parlamentarceu.

UMRU' JE U BELGIJI

Tele dni smo zvjedali žalostno novico, de je u Gilly u Belgiji postú žrtu prometne nesreče naš vaščan Škoda Alojz, star 56 ljet. Renki je biu u Belgiji že več ljet kot rudar an je biu dobar djelovec, parljubljen vsem na juških an na domačil tleh. Naj mu bo lahka juška zemlja.

GRMEK

POROKE

U teku 'dnegá tjedna sta se tudi dva para poročila u naši fari. Oženila se je 27 ljetna Primožič Ema, stara 27 ljet iz Hostnega an 27 ljetni Legiša Karlo iz Devina pri Trstu an Florjančič Jožef z Florjančič Elviro - Matijevo po domače. Obema paroma želimo dosti sreče an veselja u novem zakonskem stanu.

REZIJA

OTVORITEV MATERINSKE POSVETOVALNICE

Dne 6. maja je pričela delovati materinska posvetovalnica, ki se nahaja v novi zgradbi v Lipovcu. Ta ambulatorij je zelo moderno urejen in ima na razpolago vse potrebno za zdravljenje malih otrok.

To ustanovo so pozdravile vse matere z velikim veseljem, saj je bila zares potrebna. V naši dolini je dosti mater, ki bi se rade seznanile o higijeni in prehrani dojenčka, a do danes niso imele prilike. Posvetovalnica bo odslej odprta vsak petek od 11. do 13. ure, zato naj matere večkrat pripeljejo na pregled svoje malčke, da jim zagotove zdravje.

POŽAR POVZROČIL VELIKO ŠKODO V LAZU

Pretekli teden je Barbarino Italico iz Sv. Jurija utrpel zelo veliko škodo, zaradi požara, ki je nastal v gozdu v Lazu. Do požara je prišlo do sedaj še iz neznanega vzroka. Zaradi vetra so se plameni hitro širili in uničili približno dva hektarja smrekovega gozda. Na kraj požara so hitro prišli domači financarji, karabinerji in delavci, ki tam blizu pogozdujejo. Pozneje so pri gašenju pomagali tudi alpinci iz Možnice in šele po večurnem delu se jim je posrečilo pogasiti ogenj.

NESREČA NE POČIVA

V naši dolini so se prvega maja zgodile kar dve prometni nesreči. V Podklancu, kjer je cesta precej ozka, sta se srečala tovorni avto, ki je privozil iz Bele, in motorno kolo, ki ga je vozil Di Lenardo Izidor iz Stolbice. Zaradi velikega kamna, ki je ležal sredi ceste, se je Di Lenardo zaletel v tovorni avto in odletel več metrov v stran. Pri padcu je dobil več poškodb, ki pa na srečo niso hude.

Hujša nesreča se je zgodila v Lipovcu Valente Emi, ko se je vračala s svojo hčerko zvečer proti domu. Nasproti jima je privozil z lambreto Letič Rihard, ki je peljal na zadnjem sedežu še nekega prijatelja in ta je držal na ramenih kolo. Vozač je podrl na tla z vso silo ubogo ženo, ki je dobila precej hudih poškodb, potem pa pobegnil, ne da bi ji nudil prvo pomoč. Valentejevo so takoj odnesli k občinskemu zdravniku, orožniki pa so brezsrčnega vozača dohiteli pri Sv. Juriju.

NATEČAJ ZA OBČINSKEGA URADNIKA

Natečaja za občinskega uradnika so se udeležili tile naši občani in so pri sprejemnem izpitu prejeli sledeče ocene:

Barbarino Gilberto	21/30
Intilia Amadio	21/30
Madotto Aldo	27/30
Pauša Celso	18/30
Teromac Josipina	24/30

POROKA. Poročila sta se Ferretti Giovanni iz Isola del Cantone in Giusti Margerita iz naše vasi.

SV. PETER SLOVENOV

Videmski prefekt obiskal naše kraje

Že dougo se je guorilo po naših vaseh, de bo paršú prefekt sam pogledat kajšne potrjebe imajo gorski kraji videmske provincije za njim pomagat. An rjes, pretekli tjedan je paršú u spremstvu capo gabineta Antoniettija an polkounika karabinerjeu Salto an obisku tele kamune: Brdo, Tipano, Ahten, Neme, Fojdo, Torjan an Prapotno. Šli so na kamunske oficihe an se poguorili s šindiki an kamunskimi sekretarji.

Troštamo se, de je prefekt mogu videti kajšne potrjebe imamo an de se bo interesiru za use tiste reči, katjere je obeču.

DEVET MILIJONU LIR ZA ŠUOLO GORENJEGA BARNASA

Ministrstvo za šolstvo (Ministero della Pubblica Istruzione) je dalo vjedat, de so dodelili našemu kamunu 9 milijonu lir za povečanje an moderniziranje sedanje šuole u Gorenjem Barnasu. Sedanja šuola je zlo tesna, imamo samo dve učilnici u katjerih se poučuje pet razredu, šuolskih otruok je pa usako ljeto več. Sadá, kar bojo šuolo nardil buj veliko, bojo sigurno nastavili kajšnega novega učitelja. Ljudje se troštajo, de bi ušafu službo kajšen domačin, ki je tarkaj dižokupanih an de bi otrokom razluožu kajšno rječ tud u domačim jeziku, de bi ga zastopil.

SMRTNA KOSA

Po dougi an hudi boljezni je umrú Klemenčič Paskual, star 54 ljet, kamunski svetnik. K zadnjemu počitku ga je spremila množica ljudi med katjerimi so bli tudi predstauniki kamunskih oblasti. Družini an žlahti izrekamo naše sožalje.

Dne 20. aprila nas je za nimar zapustu Tropina Jožef iz Ažle u starosti 91 ljet. Renki je biu najstarejši mož u Ažli. Pogreba se je udeležilo zlo dosti ljudi, saj je biu mož zlo parljubjen vsem an je imeu dosti parjateljeu.

KAJ BO Z NAŠIM VODOVODOM?

Vsak dan smo buj blizu poletja, tuó je blizu tistega časa, kar usak tarpi žejo. Pa nič zatuó če je gorkuó, le da bi imjel zadost dobre pitne vode, a te mi njemamo. Kaj smo prosil, de bi nam nardil vodovod, a le malo so pomagale naše prošnje. Vodovod so začeli djelat že lansko ljeto, a z djeli so kar na ljepem ustavili u jeseni an takuó smo še nimar na starem. Pravijo, de je zmanjkalo denarja za naprej djelat. Če kamun zarjes njema denarja, naj bi zaprosu daržavo za pomuoč, kot djelajo drugi kamuni, saj stroški za končat vodovod ne bi bli takuó veliki.

VLAK JO JE POVOZU

Pretekli tjedan se je zlo hudo ponesrečila naša vaščanka Podreka Marija uduova Bataino, stara 83 ljet. Starkica je pobjerala suhe veje u Naukulah na tračnicah malega električnega vlaka, ki vozi kamenje iz kamnoloma Tarčeta u Čedad. Čeglih je makinist pisku, žena ni čula nič, ker je gluha. Kuražni makinist je skočú iz vlaka an potegnu ženo proč. A le malo je pomagalo, vlak je ženi zmečku obe nogi. Pejali so jo u špitau, kjer so ji odrjezali noge, ker ni bluó druge pomoči. Njeno stanje je zlo resno.

PODBONESEC

ZIBELKA

Černet Amalija - Balonova iz Černega vrha, je položlá u zibelko 'dno ljepo čečico.

Obmejna izmenjava blaga v videmski in goriški pokrajini

Z okrožnico št. A/107841 z dne 8. aprila je italijansko ministrstvo za zunanjo trgovino objavilo izvršilne predpise h goriškemu regionalnemu trgovinskemu sporazumu z Jugoslavijo z dne 31. marca t. l. V zvezi s tem prinašamo predvsem seznam ustreznih kontingentov.

KONTINGENTI JUGOSLOVANSKEGA IZVOZNEGA BLAGA. (Seznam A - vrednost letnega kontingenta je označena v oklepaju v milijonih lir). - Sadje, zelenjava in čebula (19), sadna pulpa, sadni sokovi in suho sadje (10), svež fižol v stročju (10), zelje, suh fižol in krompir (15), sveže in suhe gobe (10), semena ajde, rži, ječmena, ovsa in razna druga semena (6), mleko in mlečni proizvodi (30), perutnina (15), ustreljena divjačina (3), konji za vprego in za zakol (30), govedina (20), svinjina in bravina (20), prekajeno meso (5), govedo, prašiči in ovce za zakol (30), raki (5), slivovka (5), jajca (25), krma in slama (20), radenska slatina (5), žagan les iglavcev (85), žagan les bukve in drugih listavcev (85), drva za kurjavo (80), tramovi (10), surove frize (9), bukovi in hrastovi parketi (6), lesno žaganje (4), les za brodogradnje (5), vezane plošče (5), okrajki (žamanje) (6), furnirji vodoravnega in krožnega rezanja (30), koli za trte (10), lesno oglje (30), svojstveni proizvodi izvoznega področja iz lesa (16), soljena črева (5), zdravilne rastline (5), železne plošče (15), opečni proizvodi (20), cement (20), kraški kamen (8), plošče iz obdelanega marmora (2), žgano apno (5), glina (8), pesek za topilnice (10), drugo blago (200).

KONTINGENTI ITALIJANSKEGA IZVOZNEGA BLAGA. (Seznam B): Kislo sadje, drugo sadje in zelenjava (10), sadna pulpa, sadni sokovi, suho sadje (10), riž (30), razna semena, trtne sadike-kolči in korenjaki (20), oljčno in semensko olje, sir, maščobe in testenine (90), razni drogerijski proizvodi (10), žveplo (10), umetna gnojila, antikriptogamna sredstva in sredstva proti mrčesu (15), farmacevtske specialitete in razna zdravila (30), preja in tkanine naravnih, umetnih in mešanih vlaken (100), oblačila in predmeti vsakdanje rabe (10), klobučevina za tehnično rabo (5), pnevmatike in zračnice (40), električen in elektrotehničen material, električni motorji in stroji in njih nadomestni deli ter radijski aparati in njih nadomestni deli (60), material za hidravlične, higienske in zdravstvene naprave (30), motocikli, motoskuterji, ciklomotorji, bicikli in njih nadomestni deli (15), nadomestni deli za avtomobile, za druge stroje in razne aparate (150), poljedelski stroji, opreme in vozila in ustrezni nadomestni deli (45), orodni stroji, mehanično orodje in njih nadomestni deli (10), šivalni stroji (3), odškodnina za popravila avtomobilov, drugih strojev in aparatov (20), razno blago (200).

KRAJEVNO se ta regionalni sporazum razteza na italijanski strani na celotno goriško pokrajino, v videmski pokrajini pa na občine Čedad, Podbonesec (Pulfero), San Giovanni al Natisone, Št. Peter Slovenov (San Pietro al Natisone), Sovodnje (Savogna), Srednje (Stregna), Torjan (Torreano), Grmek (Grimacco), Dreka (Drenchia), Št. Lenart (San Leonardo), Prapotno (Prepotto), Corno di Rosazzo, Canebola (z omejitvijo na frakcijo Fojda), Tarčent, Brdo (Lusevera), Neme (Nimis), Tajpana, Naborjet-Ovčjaves (Malborghetto-Valbruna), Trbiž, Chiusaforte in Rezija; na jugoslovanski strani pa na celotne okraje Sežana, Nova Gorica in Tolmin.

PROŠNJE ZA UVOZ ALI IZVOZ blaga iz zgoraj obrazloženih seznamov A in B se morajo vložiti preko goriške ali videmske trgovinske zbornice na Pokrajinski urad za trgovino in industrijo (Ufficio provinciale dell'industria e commercio - UPIC) v Gorici in morajo biti sestavljeni po obstoječih predpisih. UPIC izda izvozno ali uvozno dovoljenje, ki ga je treba predložiti goriški ali videmski carinarnici.

PLAČILA SE IZVRŠIJO s posredovanjem posebnega klirinškega računa (»conto autonomo«), ki ga vodi v lirah goriška podružnica Italijanske banke.

DREKA

Za zbuojšanje gospodarstva po naših vaseh

Vasi, ki spadajo pod Dreko so najbolj revne in ubuoge. Gospodarstvo je v obupnem stanju. Uboštvo in revščina sta stara »prijatelja« naših ljudi. Vasi stoje visoko po gorah. Kmetje obdelujejo svojo nerodovitno zemjo z velikimi neverjetnimi težavami. Zemja dreških kmetov, skrbno obdelana, s potom zamočena, ne da toliko pridelka, da bi se mogli dreški ljudje preživljati več kot tri mesece v letu. Zatuo najbuojši delavci, ki so podporniki dreških družin, muorajo s trebuhom za kruhom v vse dežele sveta. Oblasti bi muorale vjedeti, da s emigracijo se ne more rešiti našega obupnega gospodarskega stanja, našega žalostnega položaja, ker mladi in zdravi ljudje od nas odhajajo, bolni in izčrpani se vračajo domov.

Ker naš kraj je takuo reven, da se ne more niti sadjarstvo razvit, bi morali videti odgovorni ljudje, v čem in s čim bi se moglo pri nas zbuojšati gospodarstvo. Videti bi muorale oblasti, da moramo vsako leto prodajati na tonelate sena, po nizkim kupu, furlanskim kmetom, ker mi imamo malo živine. Če bi oblasti pomagale razviti živinorejo po naših vaseh, živinoreja na moderni način, ne s takimi kravami, ki jih moramo danes rediti, ampak s kravami buojšega plemena, bi ne muorali prodajati po nizkim kupu našega dobrega sena. Samo na ta način bi se zbuojšalo gospodarstvo po naših gorskih vaseh, samo na ta način bi se zbuojšalo in olajšalo naše življenje.

NOVA CJESTA

Pretekli tjedan so začel djelat cjesto, ki bo vezala vasi Trinki s Trušnjem an Hlodičem. Zaenkrat je bluó danih za to cjesto 18 milijonou lir.

To, kar velja za Italijane v Švici, mora veljati za Slovence v Italiji

(Nadaljevanje s 1. strani)

ložaj v okviru italijanske republike. Toda naše stanje in položaj sta na žalost vse drugačna od onega italijanske narodnosti v Švici, sta zelo daleč od njega. Ne samo, da nimamo zagotovljene nobene tistih širokih možnosti, pri katerih bi bilo recimo mogoče izvoliti enega naših ljudi na ministrski položaj v rimski vladi (glede tega ne obstaja niti najmanjša teoretična možnost), da nismo v splošnem enakopravni z ostalimi državljani ne na političnem ne na gospodarskem področju, marveč nimamo — dasi bi morali vsaj zdaj, po sklenjenem londonskem sporazumu to imeti — zagotovljenih niti tistih najosnovnejših človečanskih in političnih pravic, glede uveljavitve katerih bi danes sredi civilizirane Evrope sploh ne smelo biti diskusije.

Kako dolgo bo trajala ta naša borba za jezikovno, gospodarsko, politično, šolsko itd. enakopravnost ne moremo vedeti, vemo samo to, da jo je treba voditi ter izpeljati do konca, ker imamo v tem pogledu najmanj enako sveto pravico kot italijanska manjšina v Švici, ki je to že dosegla, ali ona nemška na Južnem Tirolskem, ki se zanje postavljajo tudi v Avstriji, pri čemer pa niti ena niti druga obeh matičnih dežel, t. j. Avstrija in Italija, se vse do danes še ni uspela dokopati do spoznanja, kako da ni ne pravično ne sodobno ne v korist normalizacije mednarodnih odnosov ter utrditev miru, če se okrog enega in istega načelnega vprašanja zavzemajo različne rešitve, kakor pač to vsakokrat kaže, kadar gre za zadostitev samo svojih lastnih sebičnih smotrov.

(Iz »Prim. Dnevnika«)

SLOVENSKA PISANA BESEDA

In tretji naš resnični pesnik je bil *Simon Gregorčič* (1844-1906). Rodil se je na Vrsnem, pod Krnom, blizu Kobarida. Gimnazijo je opravil v Gorici. Gmotne razmere so ga napotile po srednji šoli v goriško bogoslovje.

Pesniti je začel že v gimnazijskih letih. Kot bogoslovec je sodeloval v domačem listu Sloga, pri Slovenskem Glasniku, Besedniku in Zgodnji Danici.

Že 1882 je izdal svojo pesniško zbirko, katero je takratni urednik Ljubljanskega Zvona Fran Levec imenoval »Zlato knjigo«.

Ob Gregorčičevih pesmih se je vnel na

SIMON GREGORČIČ

Slovenskem literarni boj. Veliki inkvizitor dr. Mahnič je posvetil vprašanju obširno razpravljanje, razložil svoje pogledе na lepoto in se močno spotaknil ob Gregorčičevi pesmi »Človeka nikar«. Za pesnika se je potegnil pisatelj Janko Kersnik. Gregorčiča je silno prizadela ostra kritika stanovskih tovarišev.

Gregorčičeva misel v pesmih je posvečena narodu. Izmed rodoljubnih pesmi je pomembna: Naš narodni dom. V pesmi »V pepelnični noči« poziva:

Le vstani, borni narod moj,
do danes v prah teptan,
pepelni dan ni dan več tvoj,
Tvoj je vstajenja dan.

Kdo ne pozna njegove »Soči«, v kateri pesnik kliče reki:

Ne stiskaj v meje se bregov,
srdita čez branove stopi...

Skoraj ponarodeli so njegovi izrazi domotožja: Nazaj v planinski raj in Veseli pastir.

Življenje je idealista Gregorčiča pripravilo do žalostnih izkušenj in od tu njegova črnogleda miselnost v pesmih: Človeka nikar, Ujetega ptiča tožba.

Kmetovo bedo je najbolje izrazil v pesmi: O nevihti.

Gregorčiču so poleg čustvenih uspele tudi mnoge pripovedne pesmi: Jeftejeva prisega, Hajdukova oporoka, Rabeljsko jezero in druge.

Po svojem izrazu je Gregorčič jasen in lahko razumljiv pesnik, zato tudi močno priljubljen. Marsikatera njegova pesem (Njega ni) je ponarodela. Odlika njegovih pesmi je še njih izredna muzikaličnost. Morda včasih izstopa njegovo govorništvo, ki je zelo razvito. Njegova pesem pa se v celoti odlikuje z blagoglasnostjo in izlikanostjo domače govorice.

V zadnji tretjini XIX. stoletja se je v Evropi na osnovi novih iznajdb močno razvila industrija. Znanost je krenila naprej z velikanskimi koraki. Meščanstvo je razglasilo zakone svobode v gospodarstvu: liberalizem. Nekaj tega novega duha bi lahko opazili tudi v Avstriji in zato tudi nekaj več svobode za državljane. Delavsko gibanje je v tem času že pridobilo znanstveno osnovo v filozofiji dialektičnega materializma, ki sta ji avtorja Marks in Engels.

Vse to je našlo odziv tudi v umetnosti, književnosti in zato konec romantike in vznik realizma in naturalizma, s težnjami po prikazovanju resničnega življenja.

Velikani evropskega realizma so bili na eni ruski, na drugi francoski pisatelji. Med prvimi bi našteli imena: Turgenjev, Dostojevski, Tolstoj — med drugimi bi nadaljevali od Stendhala preko Flauberta do Zolaja. *(Se nadaljuje)*

Pisatelj, ki ga pozna ves svet

Letos poteka 150 let kar se je rodil siromašnemu danskemu krojaču sinček, ki je prehodil svojevrstno življenjsko pot — od revnega dečka do slavnega mladinskega pisatelja. Še danes po vsem svetu radi berejo njegove knjige in je nadvse priljubljen pisatelj mladim in starim.

Prav gotovo ste uganili na koga mislimo.

Mlada leta Hansa Christiana Andersena so bila težka. Že v zgodnji mladosti se je moral učiti očetove obrti in si s trudom služiti pri raznih mojstrih svoj vsakdanji kruh. Toda mladi dečko ni bil s srcem — kot pravimo — pri svojem delu. Hrepenenje po učenosti in znanju ga je gnalo dalje in dalje. Posebno veselje je čutil do knjig, iz katerih se je učil prve črke, se naučil branja in se kmalu začel ukvarjati s pisateljevanjem. Pisal je otroške igrice in jih tudi sam igral v lutkarskem gledališču. Gledališče ga je pritegovalo z vso silo. Ves prosti čas se je učil na pamet vloge iz komedij in spevoiger ter nastopal in pel. Hotel je postati igralec.

Andersenu še ni bilo trinajst let, ko mu je umrl oče. Pretrgale so se vse vezi, ki so ga priklepale k domu. Ni več strpel v domačem kraju. Odpotoval je po svetu.

Hrepenenje ga je gnalo v srce danske dežele v Kodanj, kjer je prosil za namestitev pri gledališču, a ga niso sprejeli, ker je bil suhljat in slaboten. Tako je taval od poklica do poklica. Hotel je postati pevec, a je izgubil glas. Učil se je baleta, a tudi to mu ni uspelo.

Završen od vseh se je tedaj resno oprijel pisateljevanja. Pisal je in pisal. Kmalu je vzbudil pozornost, a ko je napisal pesem »Utešil bom dete«, je tako zaslovel, da so ga sprejeli v gimnazijo. Vztrajno se je učil in pisal pesmi in zgodbe, tako da mu je danski kralj poklonil književno nagrado.

Po dovršenem učenju se mu je zahotelo videti svet, o katerem je bral v knjigah. Prepotoval je Nemčijo, Švico, Francijo in Italijo. Bil je celo v Afriki.

Na potovanju in pozneje je Andersen napisal mnogo lepih pravljic in pesmi, ki so biseri v svetovni mladinski književnosti. Izdal je mnogo knjig za otroke, od katerih so nekatere prevedene tudi v slovenski jezik. Najlepša Andersenova knjiga je nedvomno »Slikanica brez slik«. V tej knjigi stari, žolti Mesec obiskuje slavnega pisatelja in mu pripoveduje o lepoti daljnih krajev, o čudovitih ljudeh in stvareh. Mesec vodi pisatelja od Kodanja do velike reke Gange, od zasnežene Groenlandije do puste Sahare, od obrežja Rumene reke do razvalin Pompejev in Benetk — lepega mesta ob morju.

Ako vprašate danske otroke, kdo je najslavnejši človek na svetu, vam bodo gotovo odgovorili: »Hans Christian Andersen — veliki pisatelj pravljic.«

Popravki k Pominal'niku B. de Courtenayja

Leta 1906 je prof. Jan Baudouin de Courtenay, zaslužni raziskovalec slovenskih dialektov v naši Furlaniji, izdal pri Akademiji znanosti v St. Peterburgu tekst znanega *Pominal'nika*, to je *latinsko-italijansko- slovenske vpisne knjige iz 15. in 16. stoletja*, in to v diplomatski, kritični (če se lahko tako izrazimo) in fototipični transkripciji. Tekstu, ki je nastal na ozemlju terskih Slovencev, je B. de Courtenay nameraval dodati obsežen komentar, ki pa ni nikoli izšel,[1] kolikor mi je znano. Slovenski del tega dokumenta je že objavil V. Oblak pod naslovom *Das älteste datierte slovenische Sprachdenkmal* v *Archiv für slavische Philologie*, vol. XIV (1892), str. 192—235.[2] Baudouin de Courtenay je popravil netočnosti, ki jih je bil zagrešil Oblak, toda z druge strani se je pokazal kaj malo skrbnega, kar se tiče latinsko-italijanskega dela. Videmski časopis *Il Cittadino Italiano*, ki ga je urejal vrli ljubitelj slovanskih študij, prof. Giuseppe Loschi, je prinesel o Baudouinovem delu poročilo, a le poljudnega značaja. Ni mi znano, da bi se bil kdo drug pri nas ukvarjal s to publikacijo; in ker gre za dokument velikega pomena, se mi zdi potrebno, da podam seznam glavnih razlik, ki sem jih našel med Baudouinovo verzijo ter originalnim rokopisom.

(Na hrbtni strani prve deščice, ki služi za ovitek)	Giugno	*prav:* çugno
(1 *r.*)	unam suam vaidam	*prav:* unam suam vacham
(1 *v.*)	Johannis, a variis	*prav:* Johanis a Variis
	in ecclesia sancti Giervasii *(passim)*	*prav:* in ecclesia sancti Hiervasii
(2 *r.*)	celebrari	*prav:* celebrare
	de longetrolla	*prav:* de Longeriolla
	Mauri de Subyte	*prav:* Mauri de Subytt
(2 *v.*)	de Cras	*prav:* de Gras *(sic)*
	pro vnima sua	*prav:* pro anima sua
(3 *r.*)	a Johanne Gunit (?)	*prav:* a Johanne Giavit
(3 *v.*)	da Jacomo Bertholo Dara	*prav:* da Jacomo Bertholo d'Ara
	de colao del conte	*prav:* de Colao del Conte
	vitibus et arboribus, pastus situs	*prav:* vitibus et arboribus pastanatus, situs
	de Coloroto	*prav:* de Coloreto
(4 *r.*)	M.º CCCC.º LXXXVI.º	*prav:* M.º. CCCC.º. LXXXij.º
	armentorosam	*prav:* armentarezam
	Pauli de Migreiis (? Nugreis ? Migneis)	*prav:* Pauli de Migneis
	Paula	*prav:* Pascula
	pastus situs	*prav:* pastanatus, situs
(4 *v.*)	Toninculus (?)	*prav:* Tonin Culus (*beri* Tonìn Culùs)
	ognj duo	*prav:* ognj ano
(5 *r.*)	de Mute Aberta	*prav:* de Mu(n)te Averta
	li camerarii dovisi	*prav:* li came[ra]ri dovesi
	supra la casa et (?) sur (?) li campis (?)	*prav:* supra la chasa de Durli Carus (*beri* Durlì Carùs)
	manu Bartholomei... notatum (? notarii)	*prav:* manu Bartholomei... notarii
(5 *v.*)	Stephanus Staronich	*prav:* Stephanus Stazonich
	Hlena q. cocran	*prav:* H(e)lena q. cocean
(6 *r.*)	Stephani Brani	*prav:* Stephani Biani
	Georgias[1] ticogna	*prav:* Georgius Ticogna
	per lanima del	*prav:* per lanima dal
	ala misura di Udine	*prav:* ala misura de Udene
	Marin Vinasa	*prav:* Marin Vinaza
	vino conciam N.º uno	*prav:* vino conci. n.º. uno
(7 *r.*)	pisinalj	*prav:* pesenalj
	messer Simon Sirec	*prav:* M.º Simon Sirec
	monsignor Barbajut di Lungarolla	*prav:* M.º Grivor d(e) Barbajut d(e) Lungarella *(sic)*
(10 *v.*)	Justi de Tamoro	*prav:* Justi d Tamero
(12 *r.*)	mensis julii aut	*prav:* mensis jullij vel
(13 *r.*)	Veneria (? Venezia)	*prav:* Veneria
(14 *v.*)	Zorzo... Squarzan... Zuan	*prav:* Çorço... Squarçan... Çuan
	Madonna sancta	*prav:* Madona sancta
	mezzo star	*prav:* mezo star
	dicto Zorzo	*prav:* dicto Çorço
	Jervaso di ser Antonio Jervaso Zilli di Nimis	*prav:* Jervaso de quondam Antonio Jervaso Çilli d(e) Nimis
	cum questo	*prav:* cun questo
	dicto Zorzo	*prav:* dicto Zorço
(15 *r.*)	di (? del) 1546 die 11	*prav:* de 1546 die xi
	Giror	*prav:* Giror (*recte* Grior)
(16 *v.*)	una missa	*prav:* una misa
	secondo affar	*prav:* secondo apar
	dicta messa	*prav:* dicta mesa
	nodaro	*prav:* nadaro *(sic)*
	misser Zan Zampognia	*prav:* M.º. Zan Zampognia
	alla reverenda	*prav:* ala reverenda
	in remissione	*prav:* in remission
	camerario	*prav:* camer(a)ro

Večinoma nisem posebej podčrtaval prepozicije *d*, ki jo avtor podaja z *di*, namesto z *de* (prim. št. 23 na listu 3 *v*. in št. 31 na listu 5 *r*.), prav tako tudi ne pogostnih nedoslednosti v sistemu njegove transkripcije.

Opozarjam, da je dokument sedaj shranjen v Arheološkem muzeju v Čedadu.

---

[1] V žalostnem pismu — po nesreči ga ne morem več izslediti —, ki mi ga je Baudouin de Courtenay pisal proti koncu prve svetovne vojne iz Varšave, mi je izjavil, da je zaradi političnih preobratov izgubil vse jezikoslovno gradivo, katerega je bil potrpežljivo nabral v toliko letih raziskavanj.

[2] O tem sta pisala Karl Štrekelj v LZ 1892, snopič VI in sl. ter Francesco Musoni v časopisu *Il Friuli*, 1. julija 1892, št. 156. Pred Oblakom je to obravnaval V. Catualdi (Oscarre de Hassek) s člankom v *La Patria del Friuli*, 18. dec. 1891.

G. B. Corgnali

FRANCE BEVK:

Grivarjevi otroci

12.

»Vse bom uredil,« je rekel Košan. »Kakor da so moji, bom skrbel zanje. Lahko se zanesete.«

Sodnik je Tinčetu vrnil uro. Deček si jo je zopet obesil okoli vratu.

Poslovili so se. Odhajali so proti Borovnici vsi trije — Tinče, Mretka in Košan. Tinče je nosil knjigo s podobami, a Mretka punčko. Bila sta srečna, da se je vse tako gladko izteklo. Skrbelo ju je le, ali bo Liza še ostala pri njih. Kazalo je, da ne, a kdo ve?

Med potjo sta plaho pogledovala Košana. Rada bi ga bila ogovorila, a se nista upala. Mož je gledal pod noge in trdo molčal. Videti je bilo, da je jezen.

Saj je tudi bil. Presneta otroka, da mu tako zagodeta! Kar v trg, pa k sodniku! Potem jih pa sliši on, ki ničesar ni zakrivil.

»Zakaj sta šla v trg?« ju je vprašal.

»Saj nisva hotela,« je odgovoril Tinče.

»Le zašla sva.«

»Tako daleč? Kam pa sta hotela?«

»V Črni breg. K teti.«

»Kdo vama je rekel, da pojdita k teti?«

»Nihče... Kar tako...«

»Kar tako? Zakaj po ne kar v Ameriko?«

Košan se je nasmehnil pod brki. Otroka sta to opazila. Torej le ni bil tako zelo hud.

Tinčetu je zrasel pogum.

»Ali gremo zdaj domov?« je vprašal.

»Da. Kam pa misliš?«

»Ali bo teta Tona zdaj pri nas?«

»Boš že videl. Bo že tako, da bo prav. Le nič ne skrbi!«

Oh! Tinče je globoko vzdihnil. Košanu je bilo lahko. Njemu se ni bilo treba bati Lize. Tinče pa je še v mislih trepetal pred njo. Zdaj bo šele huda.

15.

Tistega dne je bil Jakob na vse zgodaj odšel z doma. Nesel je prodajat oglje. Tona in Blaže sta sama ostala doma. Blaže se je bil že privadil novemu domu. Cepetal je okrog in pretaknil vse kote. Venomer je hotel vedeti to, zdaj ono.

Teta mu je le skopo odgovarjala. Neprestano je mislila le na Tinčeta in na Mretko. Sama ni vedela, zakaj. Ali se jima je mar kaj zgodilo? Moj bog! Ob tej misli ji je kar zastalo srce. Ako bi ne bilo Blažeta, bi bila šla, da bi ju videla vsaj od daleč. Dečka pa ni mogla pustiti samega. S seboj ga tudi ni mogla vlačiti.

Jakob se je zgodaj pred večerom vrnil domov. Bil je brez koša. Obraz mu je bil zardel, težko je sopel, ker je naglo hodil.

Ko ga je Tona zagledala, jo je obšla vročina. Pričakovala ga je šele naslednji dan.

»Kaj pa je?« je vzkliknila.

»Bogpomagaj!« je vzdihnil in se sesedel na klop pred kočo.

Tona je takoj pomislila na Tinčeta in Mretko.

»Pa ne, da se je otrokoma kaj zgodilo?«

»Saj to je,« je rekel Jakob in si brisal potno čelo. »Izginila sta.«

Ubogi ženi se je tema naredila pred očmi.

»Kako — izginila?« je zajecljala.

»Z doma sta odšla. Že včeraj. Potem ju nihče ni več videl. Liza je to prišla povedat Košanu. Košana pa so prišli klicat iz trga, naj takoj gre k sodniku. Vse je pustil in šel. To sem izvedel v Borovnici in hitel domov.«

»Morda sodnik ve zanju.«

»Nekaj bo gotovo vedel. Ali dobro ali slabo, kdo ve?«

»Jej, jej!« je vzkliknila Tona in od groze počenila.

»Vidiš,« je rekel brat nejevoljno, očitajoče. »Da nisi šla od koče, bi vsega tega ne bilo.«

»Vsaj ti mi ne očitaj!« je vzkliknila Tona.

Kakor da jo je nenadoma obšla neka misel, se je dvignila in planila v kočo. Vrnila se je z ruto na glavi. Blažeta je

Kako sadimo fižol?

Fižol se sadi ponavad med krompir, peso, sjerak, korenje itd. U taki mješani njivi fižol zlo dobro raste, če je zemlja zadost pognojena. Sadi se ga u parvi polovici maja, kar ni več nagobarnosti, de pozebe. Rakle (preklje) morajo bit' usaj dva metra in pou visoke, če so buj douge pa še buojš. Fižol se ljepuó ovija po takih raklah, ki niso gladke. Če so rakle preveč debele, se fižol ne more ovijati okoli njih, zatuó ne nucajte takih rakel, ki so debele več kot 3 do 4 centimetrou. Rakle naj bojo oddaljene ene od druge 60 do 80 centimetrou.

Rakle lahko zapičite prej ko sadite fižol, ali pa kar je že visok kakih 20 centimetrou. Zasadite jih zadost globoko, da jih ne bo veter poruvau.

Fižol nuca rahlo zemljo, zatuó ga je treba večkrat okopavat. Kar okopavate pa morate zlo gledat, de ne potrgate nitk. Kar je suša je dobro, de zalivate.

Uničujte majskega hrošča

U nekaterih naših krajih djela hrošč veliko škodo na drevju, zatuó naj ljudje že sadá mislijo kako ga bojo uničili. De ne bojo hrošči odložili jajčec u zemljo, je treba hrošče polovit, kar zlo radi delajo otroci. Najlažje se ulovi hrošče zguodaj zjutraj, kar so še tardi od nočnega mraza. Usako jutro je treba potresti usa drevesa, pod drevesa pa je treba položit plahte ali kucne, de padajo nanje. Te hrošče potlé polijte z vročo vodo in jih dajte kokošem.

ŽIVINOREJA

Dajajte živini več mineralnega fuotra

Dosti živinorejcev daje preveč malo važnosti kakšen fuoter dobiva živina in zatuó zavoj pomanjkanja te ali druge sostance živina ne raste lepuó. Posebno je treba gledat kakšen fuoter dobivajo breje krave in teleta. Ta živina zlo nuca kalcij in fosfor. Te sostance daste lahko živini, če zmeljete japnenec ali kredo in pomješate med fuoter, ali če ji dajete kostno moko.

Nekateri živinorejci ne vjedó kajšne sostance nuca živina. Če fuotrate živino z močnim fuotrom (žito, otrobi, tropine), u katerih je že dosti fosfora, bo zadost, če daste živini samuó zmlet japnenec ali kredo. Če pa ne fuotrate z močnim fuotrom in dajete dosti krompirja, pese (bjetule), slame ali slabo seno, morate dajat mineralne sostance u katerih je oboje, kalcij in fosfor, tuó je klajno japno.

Tud' na živinsko sol ne smete pozabit'. Če jo dajete neredno, se žival soli preveč najé, kar jo ušafa, in ima drisko, drugič pa je lačna soli. Use mora imet' eno mero.

Gorkuota dizinfetira hljeve

Hljevi se zlo dobro dizinfetirajo z visoko gorkuoto, ker se uniči že pri 50° do 60° C dosti bacilov, ki parnašajo nagobarne boljezni. Ker nardimo posjerode lahko uročino ali visoko gorkuoto je ta viža dizinfekcije lahka. Tud' sonce uniči dosti bolezenskih bacilou s svojo gorkuoto, zatuó morajo biti hljevi taki, de pride sonce notar. K naturalni dizinfekciji prištevamo tudi samoogrevanje gnoja, u katerem se razvijejo temperature do 70° C in je zadost za uničit bakterije.

Gorkuoto za dizinfekcijo se lahko nuca suho ali mokro. Suha gorkuota (sežiganje) se nuca, kadar četé uničit infetirane predmete, na primer slamo, seno, les, obleko. U ognju razgrejte tudi infetirane reči, de bojo rdeči, na primer podkve, verige (ketne), nože, lopate, vile itd. Z mokro gorkuoto pa se dizinfetira takuó, de se prekuhajo infetirane reči u vreli vodi, kateri dodaste sodo ali kakšen drug dizinfetant.

Prehod od suhega na zeleno fuotranje

Za živino je zlo nagobaren prehod od suhega na zelen fuotar. Glih sadá bo paršú čas, de bo tjreba preiti od zimskega suhega fuotra k poljetnemu zelenemu fuotru. Živinorejec muora gledat, de bo živino počasi an u pravem času odvadu suhega an jo počasi parvadu na zelen fuotar. Zelen fuotar ima u sebi več vode, je buj obsežen (voluminoso) an buj lahko prebavljiu kakor seno. U zelenem fuotru so redilne sostance buj zrjedčene, u senu pa buj zgoščene. Živina muora pojesti dosti več zelenega fuotra kakor sena, de bo sita. Zatuó se prebavila u tjem času zlo raztegnejo. Ker je zelen fuotar buj lahko prebavljiu, se muorajo tudi prebauni sokovi (succhi gastrici) navadit na nou fuotar. Prehod od sena na zelen fuotar muora trajat najmanj 14 dni. Zatuó začnite le pomalem dajati živini zelen fuotar ali pa ji mješajte med seno nimar več zelenega fuotra.

Par prehodu h zelenemu fuotru muorate skarbjet, de ušafa usaka živau u novem fuotru nezmanjšano kuantiteto redilnih sostanc, posebno beljakovin. Samo tisti kateremu se posreči, de obvaruje živino usake boljezni na prebavilih, bo lahko jau, de je pravilno prešeu od suhega na zeleno fuotranje.

ARTIFICIALNA GNOJNICA

Kaduor njema zadost gnojnice si jo lahko naredi sam takuole: na 10 litru vode zmješajte 15 gramu žveplenokislega amonijaka, 15 gramu superfosfata an 20 gramu kalijeve soli. Sjetve zalivajte po enkrat u tjednu, kar izkalijo, presajene pa, kar se ujamejo an začno rasti. Kar zelenjava malo odraste, ustavite s tjem gnojenjem, kakor se tuó pravilno djela tudi par nucu prave gnojnice.

KDAJ SE ZALIVA

Pomladi an jeseni zalivajte zjutraj, de se zemja do večera osuši an spet ogreje. Poljeti zalivate lahko zjutraj an zvečer, nimar pa naj bo voda ustavjena an pregrjeta.

KAJ BOMO DJELALI U KLJETI?

Če še njeste drugikrat pretočili kislih vin, je za tuó sadá zadnji čas. Gledejte, de ne pride vino u kontakt z ajarjem. Tuó je posebno važno, če ste vina modro čistili. Poskarbjeti muorate tudi, de so sodi nimar pouni. Prazne sode pa po končanem pretakanju sobit dobro operite an zažveplajte.

CENE NA DEBELO

ŽIVINA ZA ZAKOL

		po kg		
Krave	L.	160	do	280
Voli	»	250	»	300
Jenice	»	255	»	310
Teleta	»	410	»	475
Ovce	»	150	»	150
Jagnjeta	»	400	»	450
Kozliči	»	400	»	450
Prešiči	»	320	»	360

ŽIVINA ZA REJO

		po kg		
Krave mlekarice	L.	143.700	do	187.500
Jenice breje	»	147.500	»	182.500
Prešiči do 20 kg	»	10.370	»	14.000

PERUTNINA - ZAJCI - JAJCA

		po kg		
Kokoši	L.	550	do	600
Piščanci	»	675	»	725
Race	»	475	»	525
Purani (dindije)	»	500	»	550
Zajci	»	310	»	325
Jajca (100)	»	1965	»	2100

ŽITARICE

		po kuintalu		
Pšenica	L.	7250	do	7600
Sjerak (koruza)	»	4800	»	5000
Pšenična moka (0)	»	9650	»	9800
Otrobi	»	3750	»	3950

GRADBENI LES

		po kubičnem m		
Bukovi hlodi	L.	19000	do	21000
Orjehovi hlodi	»	23500	»	25000
Cerješnjevi hlodi	»	21000	»	23000
Smrekovi (brinovi) hlodi	»	16000	»	18000
Jesenovi hlodi	»	23000	»	24500

DRVA IN OGLJE

		po kuintalu		
Bukova suhe	L.	800	do	900
Druga mehka drva	»	600	»	650
Oglje	»	2800	»	3000

SADJE IN ZELENJAVA

		po kg		
Krompir	L.	22	do	30
Radič	»	80	»	90
Solata	»	60	»	120

SIR IN MASLO

		po kg		
Sir do 2 meseca star	L.	450	do	500
Sir čez 2 meseca star	»	650	»	700
Mlekarniško maslo	»	950	»	1000
Doma izdelano maslo	»	750	»	800

MENJAVA DENARJA

Funt šterling	6.025
Napoleon	4.200
Dolar	634
Francoski frank	170,50
Švicarski frank	148
Avstrijski šiling	25

ZA NAŠE GOSPODINJE

Kako konzerviramo jajca?

Jajce je zavoj svojih hranilnih sostanc zlo dragoceno živilo. Gospodinje ne bi smele proč metat niti jajčnih lupin, ker je u njih japnenec, ki zlo dobro djela kokošam. U naših krajih, kakor tud posjerode u hribih, nucajo poleti dosti jajc, preveč malo pa jih jedo pozimi, kar kokoši ne nesejo.

Jajca se zlo hitro pokvarijo, a pridne gospodinje jih znajo konzervirat in takuó imajo jajca cjelo ljeto. Viž za konzervirat jajca je več, a u parvi vrsti je trjeba gledat, de so jajca zdrava, frišna, čista in cjela. Kar pobjerate jajca iz gnjezd napišite na usako datum kadá ga je kokoš znesla. Če so jajca umazana jih lepuó umijte. Usak dan spruoti pobrana jajca hranite na frišnem prostoru. Položite jih takuó, de jih boste lahko usak dan obračali in de bo ostau rumenjak u naturalni legi.

Jajca provajte, če so frišna al ne, takuó, de jih namočite za 'dno uro u deset parstuotni solni raztopini (en kilogram soli na 10 litrou vode). Frišna jajca padejo u raztopini na dno, buj stara se postavijo pokonc, zlo stara jajca pa plavajo.

Konzervirate pa lahko na tele više:

1. Jajca zložite na police u frišni kljeti in jih obračajte usak dan.

2. Ložite jih u otrobe al' žaganje. Buj dougo bojo jajca ostala frišna, če jih prej kar jih daste u žaganje al otrobe, namažete z voskom (čera), lahko tud' s svječo.

3. Sedem ali osem mjeseceu se ohranijo jajca, če jih daržite za 'dno uro u raztopini hipermangana ('dno žličko na 5 do 6 litrou prekuhane vode). Potlé jih osušite in položite u žito ali žaganje.

Par tjeh vižah pokladajte jajca u zabojčke (cassette) takuó, de je usako jajce dobro pokrito in de se ne dotika z drugimi jajci. Gledajte tud', de je zguornja vrsta jajc dobro pokrita.

Še buj dougo se obdaržijo jajca frišna, če jih ulagate u japno ali u vodotopno steklo. Tuó se djela takole:

Ulaganje u japno: Dobra je usaka posoda (lonac, škaf), samuo, de ne pušča. Odbrana in umita jajca uložite u posodo takuó, de gleda buj ozka part jajca na dol. Na jajca nalijte počasi japneno vodo iz ugasnenega japna in prekuhane vode: 2 kg japna na 10 litrou vode. Ta voda muora pokrivat usa jajca za kakih 10 centimetrou visoko. Če nimate zadost jajc, de bi bla posoda pouna, jih lahko tud' buj pozno doložite. Pouno posodo pokrijte z daskami in jih daržite u hladni kljeti. Tisti japneni vodi lahko dodaste tudi malo soli. Jajca, ki ste jih konzervirali u japno lahko nucate za uše potrjebe, samuo »snjeh« ne morete narediti iz beljaka. Jajca iz japna pa rada počijo, kar jih kuhate, zatuó parlijte vodi malo kisa (ažejda) ali pa jih prebodite z iglo.

Ulaganje u vodotopno steklo je zlo stara viža konzerviranja jajc. Posoda za konzerviranje mora bit' lončena (terra cotta), porcelanasta ali iz kamanja. Uložena jajca zalijte z raztopino, ki jo parpravite iz enega kilograma vodotopnega stekla in iz 9 do 10 litrou prekuhane vode. Voda naj pokriva jajca usaj 5 centimetrou visoko. Pouno posodo spravite u hladen kraj, kamor ne pride sonce.

Naši stari pregovori

Slana v začetku maja,
zoritvi sadja nagaja.
Če je ta mesec dosti dežja,
jeseni bo dosti vsega blaga.
Zgodnje pomladno grmenje,
pozne lakote tuljenje.
Če v maju jug pihlja,
le malo dežja da.

Kdaj in kako uničujemo sadne škodljiuce

U maju ljetata dva majhna metuljčka po sadovnjakih - jabolčni in češpleu zavijač. Samice (femmine) pokladajo na cvetove in majhne sadove jajčeca, iz katerih pridejo gosenice, ki razjedajo cvetje in se zarinejo u mlade sadove, kjer razjedajo sad in pečke. U tjem času se lahko uniči tega škodljiuca s škropljenjem. Škropit je treba, kar so cvetni peclji že vidni, cveti pa morajo bit' še zaprti. Škropite s tričetrt parstuotno bordoško brozgo in s 300 gramou japnenega arseniata na 100 litrou vode.

Za uničit jabolčnega zavijača in druge gosenice, ki delajo škodo na sadnem drevju, je zlo važno škropljenje po cvetenju. Sobit kar odpade venč part cvetou, škropite z 2 parstuotno japneno brozgo in 300 gramou japnenega arzenata na 100 litrou škropiva.

U maju izrojijo tud' vrtni zavrtači. Samice se zavrtajo skuozi lubje u les, ki djelajo galerije. U parvi galeriji naredijo jajca iz katerih zlezejo ličinke (larve). Ta škodljivec napada narveč jablane, hruške an češnje. Zavrta se najraje na zaceljenih ranah in na kolenih vej. Posebno rad napada drevesca u parvih ljetih po sajenju. Tako drevje se začne sušit in zatuó je narbuojš, de ga izkopljete in sežgete. De ubranite drevje pred tem škodljiucem, namažite deblo in veje že u začetku maja in konec junija s 40 parstuotnim arborinom.

Tud mladi kaparji so zlezli tale mjesac iz jajčec in iščejo po vejah primernega kraja, de se bojo zasesali. U tem času jih lahko uničite z 2 parstuotnim tobačnim izvlečkom (estratto di tabacco).

Drevje, ki je imelo boljezen monolijo, morate tud' zdravit u tem času. Porežite boune veje in mladike in jih zažgite.

Ne sadite dreves na kraju, kjer je prej rastlo drevo

Več ku kakšen posadi mlado drevo na kraju, kjer se mu je posušila jablana ali kajšno drugo sadno drevo Tuó nje prou. Zemja je tam šfrutana an se ne popravi takuó hitro, čeglih še takuó dobro gnojite. U tajšni zemji je dosti kisline, ki jih dajejo od sebe korenine drevesa. U 50. ali več ljetih je drevo dalo od sebe dosti kislin, ki so se zbrale na tajšnem kraju. Ta kislina pa škoduje rasti mladega drevesa. Narbuj občutljive so slive an čerješnje. Jablane narbuojš rastejo, če jih posadite na kraju, kjer so rastle slive. Ne smijete pa saditi sliu, kjer so ble slive poprej. Zatuó, če le morete, ne sadite dreves na krajih, kjer je poprej rastlo drevje an se posušilo. Počakajte almanj nekaj ljet, de se zemja odpočije.

Odgovorni urednik: *Tedoldi Vojmir*
Tiska: Tiskarna L. Lucchesi - Gorica

pobrala s tal in si ga naložila na hrbet.

»Kam pa zdaj?« se je začudil brat.

»H Košanu. Tu ne morem prestajati od skrbi. Saj se bo Košan gotovo kmalu vrnil. Izvedeti moram, kaj je z otrokoma.«

To je rekla, že je izginila na stezi. Jakob je gledal za njo in zmajal z glavo.

Tona je naglo hodila. Ako bi ne nosila Blažeta, bi tekla. Deček je že tako kar poskakoval na njenem hrbtu. Zdaj pa zdaj jo je z nosom udaril od zadaj v glavo. Pa se je vseeno smejal. Zanj je bilo to zabavno. V rokah je držal hrestalico, ki je ni izpustil.

Moj bog, moj bog! Tona je neprestano tiho vzdihovala. Tako hudo je srcé še nikoli ni bolelo. In si ni še nikoli tako očitala. Da je morala zapustiti otroke! Boljše bi bilo, da je požrla žaljivke! Zakaj le sta otroka pobegnila?

Na to vprašanje si je najlaže odgovorila. Bog ve, kako ju je Liza že prvi dan izmučila! Te ženske Tona ni mogla trpeti. Pripisovala ji je vse slabe lastnosti. Morda jima ni dala jesti, ali pa ju je celo tepla. Biti je moralo nekaj hudega, da sta otroka, ki sta plašna, sama odšla z doma.

Obšla jo je taka sveta jeza, da je stisnila pest in jo je potresla pred sabo. Da ji ta ženska le še enkrat stopi pred oči!

Tedaj jo je zagledala. Liza je z velikim košem prihajala po klancu z druge strani.

Ko je bil Košan odšel v trg, je Liza pustila Žefko pri Košanki. Sama je naglo odšla na samoto, da pobere svoje stvari. Spoznala je, da ne more več ostati v koči. Otrok ji ne bodo več zaupali, tudi če se jim nič ni zgodilo. Tako jo je jezilo, da je kar spreminjala barve. Vsa fara se ji bo smejala. Nazaj grede bi se bila najrajši izognila vasi. Pa je morala po Žefko. Poleg tega jo je vendar skrbelo — rada bi bila izvedela, kaj je z otrokoma.

Pred Košanovo hišo je skoraj zadela v Tono. Ženski sta obstali in se pisano spogledali. Tona je Blažeta postavila na tla.

»Otroka si ugonobila!« je zakričala na Lizo.

»Glej, kaj govoriš! Ti si ju nahujskala da sta pobegnila.«

Tona je bila kot ogenj v strehi.

»Aha! Zdaj bi rada name zvalila svoj greh. Niti besedice jima nisem rekla. Ti si ju tepla...«

Košanka je z Žefko stopila na prag.

»Ježeš!« je vzkliknila Liza. »Ali jo slišite? Te pa ne bom požrla. Te pa ne. Dokazala boš, kdaj sem ju tepla...«

»Bodita pametni!« ju je mirila Košanka. »Glejta, saj že prihajajo.«

ženski sta se ozrli na pot, ki je vodila iz trga. Res, Košan je prihajal z obema otrokoma.

Blaže je vreščal od veselja in kazal s prstom.

»Tinče!« je vzkliknil. »Mretka!«

Tono je hkrati minila vsa jeza. In vsa bojazen. Srce se ji je napolnilo z veliko hvaležnostjo. Spustila se je v tek, otrokoma naproti. Tudi Tinče in Mretka sta tekla proti nji. Objeli so se.

»Pojdiva, Žefka!« je rekla Liza in hčer zgrabila za roko.

Odšla je po poti proti fari. Hodila je tako naglo, da se je prašilo za njo.

»Kje si ju našel?« je Tona vprašala Košana.

»V trgu. Pri sodniku.«

»Pa kako sta prišla tja?«

»Saj to je, presneto! Taka frkavca — kdo bi si bil mislil! Bosta že sama vse povedala... Zdaj sem jaz za varuha. Ti, Tona, ostani pri njih. Ali je le začasno ali za vedno, bomo govorili pri občinski seji.«

Otroci so si medtem razkazovali vsak svoje igrače. Blaže se je zelo čudil punčki in knjigi s podobami. Toda tudi Tinče in Mretka sta bila zavzeta nad njegovo hrestalico.

Blaže jo je zavrtel, da je naredila: krrr... krrr... Hi, hi, hi!

»Kje pa sta to dobila?« se je Tona začudila punčki in knjigi. »Kdo vama je dal?«

»Tam... sodnikova Zorka,« je povedal Tinče.

»Da, da. Palico sta zaslužila,« je zagodrnjal Košan. Ni mogel pozabiti, da ga je sodnik zaradi njiju oštel.

»Zdaj pa stopimo v hišo. Jaz sem že presneto lačen.«

In vsi skupaj so odšli v hišo, ki je imela modre pasove okrog oken.

(Se nadaljuje)